

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 63/04-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. marca 2004 predbežne prerokoval sťažnosť M. Ž., trvale bytom S. N. V., zastúpeného advokátom JUDr. M. M., so sídlom B., vo veci porušenia jeho práv upravených v čl. 5 ods. 5 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, v čl. 2 ods. 3 písm. a), čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach postupom Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 426/01 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 140/03, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. Ž.

a) v časti namietajúcej postup Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 426/01 o d m i e t a z dôvodu nedostatku svojej právomoci,

b) v časti namietajúcej postup Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 140/03 o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 13. februára 2004 doručená sťažnosť M. Ž., trvale bytom S. N. V., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. M., so sídlom B., vo veci porušenia jeho práv upravených v čl. 5 ods. 5 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), v čl. 2 ods. 3 písm. a), čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (ďalej len „Medzinárodný pakt“) postupom Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 426/01 a postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 140/03.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľovi bolo 2. februára 2000 vyšetrovateľom Okresného úradu vyšetrovania Policajného zboru (v súčasnosti Okresného úradu justičnej polície Policajného zboru) vznesené obvinenie zo spáchania trestného činu vydierania. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, ktorú okresný prokurátor zamietol. Uznesením okresného súdu sp. zn. 1 Tp 5/00 z 3. februára 2000 bol sťažovateľ vzatý do väzby. Sťažnosť proti tomuto uzneseniu krajský súd zamietol uznesením sp. zn. 5 To 55/00 zo dňa 17. februára 2000. Po opakovaných žiadostiach o prepustenie z väzby okresný súd uznesením sp. zn. 2 T 55/00 z 9. mája 2000 prepustil sťažovateľa z väzby. Následne bol sťažovateľ rozsudkom okresného súdu sp. zn. 2 T 55/00 zo dňa 13. júna 2000 oslobodený spod obžaloby v plnom rozsahu. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ bol vo väzbe od 2. februára 2000 do 17. mája 2000.

Dňa 30. januára 2001 podal sťažovateľ Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“) žiadosť o predbežné prejednanie nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu podľa § 5 ods. 1 a 2 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu

alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969 Zb.“), pričom svoj nárok špecifikoval v rámci nemajetkovej ujmy vo výške 1 060 000 Sk a v rámci majetkovej ujmy vo výške 20 775 Sk. Žiadosťou z 21. marca 2001 sťažovateľ svoj návrh na náhradu nemajetkovej ujmy rozšíril na celkovú sumu 30 miliónov Sk argumentujúc medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Dňa 12. júla 2001 podal sťažovateľ okresnému súdu žalobu o náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu vo výške 31 080 775 Sk proti žalovanému Slovenskej republike – ministerstvu spravodlivosti. 25. októbra 2002 sťažovateľ predložil okresnému súdu návrh „na zmenu návrhu na začatie konania bez zmeny petitu“, v ktorom podal „...návrh na zmenu (doplnenie) návrhu na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátneho orgánu vo výške 31 080 775 Sk s príslušenstvom návrhom na ochranu osobnosti a na náhradu škody“, pričom v rámci náhrady nemajetkovej ujmy žiadal náhradu nielen „v zmysle medzinárodných zmlúv a právne záväzných aktov ale aj v rámci ochrany osobnosti v zmysle § 13 ods. 2 a ods. 3 OZ“.

Okresný súd rozsudkom č. k. 7 C 426/01-72 z 24. februára 2003 rozhodol o povinnosti žalovaného zaplatiť žalobcovi 21 993 Sk so 17,6 % úrokom, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania.

Proti rozsudku podal sťažovateľ odvolanie s námietkami, že okresný súd nebral do úvahy, resp. nesprávne posúdil dôkazy navrhnuté sťažovateľom a nevzal do úvahy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré majú prednosť pred zákonmi. Podaním z 27. októbra 2003 sťažovateľ zmenil odvolací návrh tak, aby odvolací súd zaviazal žalovaného, aby žalobcovi (sťažovateľovi) zaplatil sumu 1, 5 mil. Sk s príslušným úrokom z omeškania, pričom dôvody odvolania ponechal bez zmien.

O odvolaní sťažovateľa rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 17 Co 140/03-93 z 28. októbra 2003, ktorým pripustil späťvzatie žaloby v sume 29 558 782 Sk, rozsudok okresného súdu v tej časti zrušil a konanie zastavil. V ostatnej zamietavej časti, ako aj vo

výroku o náhrade trov prvostupňového konania rozsudok okresného súdu potvrdil. Rozsudok krajskému súdu bol právnomu zástupcovi sťažovateľa doručený 11. decembra 2003.

Na základe uvedeného formuluje sťažovateľ právny názor, že postupom okresného súdu a krajského súdu boli porušené jeho práva podľa čl. 5 ods. 5 a čl. 13 ods. 3 Dohovoru, ako aj práva podľa čl. 2 ods. 3 písm. a), čl. 9 ods. 5 a čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu s odkazom na čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), poukazujúc na právny názor ústavného súdu vyjadrený v náleze sp. zn. II. ÚS 48/97 („...*Ústavu nemožno vysvetľovať spôsobom zakladajúcim porušenie zmluvy o ľudských právach, ak je Slovenská republika účastníkom takejto zmluvy*“) a príslušnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prijal jeho sťažnosť na ďalšie konanie a po vykonaní ústneho pojednávania vydal tento nález:

„1. Ústavný súd SR vyslovuje, že postupom Okresného súdu v Spišskej Novej Vsi v konaní pod č. 7 C 426/01-72 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní pod 17 Co 140/03 boli porušené nasledovné základné práva a slobody:

Nárok na odškodnenie podľa čl. 5 ods. 5 Európskeho dohovoru o ľudských právach (oznámenie FM ZV č. 209/1992 Zb.)

Právo na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 Európskeho dohovoru o ľudských právach zo dňa 4. 11. 1950

Právo na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 2 ods. 3 písm. a) Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach (vyhláška MZV č. 120/1976)

Právo podľa čl. 9 ods. 5 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach

Právo podľa čl. 14 ods. 6 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach

4. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk,- (slovom tristotísíc korún slovenských).

Ústavný súd priznáva podľa čl. 127 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a § 56 ods. 4 zákona NR SR č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky v platnom znení sťažovateľovi M. Ž., bytom S. N. V. finančné zadosťučinenie vo výške

300 000, - Sk (slovom tristotísíc slovenských korún) ako náhradu nemajetkovej ujmy za porušenie základných práv a slobôd. Táto čiastka pozostáva zo sumy 100.000, - Sk za ujmu spôsobenú nespravodlivou väzbou. Táto suma je vynásobená koeficientom x 3 pri spôsobení psychických následkov, pocitov frustrácie a nespravodlivosti pri porušení základných práv a slobôd, najmä práva na účinný prostriedok nápravy.“.

II.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z citovaného vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu je tiež posúdiť, či tento nie je zjavne neopodstatnený. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti návrhu hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Podľa ústavy je systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne. Z toho vyplýva, že ústavný súd zásadne nemá právomoc rozhodovať o takých sťažnostiach, o ktorých je oprávnený podľa platných právnych predpisov rozhodovať iný (všeobecný) súd.

Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, pričom skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom preskúmania vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00 mutatis mutandis I. ÚS 37/95, II. ÚS 58/98, I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/00).

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti namieta postup okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 426/01 a postup krajského súdu konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 140/03. Z obsahu sťažnosti ale vyplýva, že sťažovateľ v skutočnosti nenamieta postup, ale právne názory okresného súdu a krajského súdu, ktorými odôvodnili svoje rozsudky, t. j. predmetom jeho sťažnosti sú rozsudky okresného a krajského súdu (skutkové závery okresného ani krajského súdu nie sú v sťažnosti spochybnené).

1. Vo vzťahu k rozsudku okresného súdu ústavný súd uvádza, že sťažovateľ mal k dispozícii riadny opravný prostriedok – odvolanie podľa § 201 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku, ktorý aj využil. Z uvedeného vyplýva, že vo vzťahu k rozsudku okresného súdu má právomoc rozhodovať iný súd (krajský) súd, čo v súlade s dikciou čl. 127 ods. 1 ústavy „...ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“ nezakladá právomoc ústavného súdu. Z tohto dôvodu v časti namietajúcej rozsudok (postup) okresného súdu ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa pre nedostatok svojej právomoci.

2. Úlohou ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľa v časti namietajúcej rozsudok (postup) krajského súdu bolo posúdiť, či tento nebol neodôvodnený alebo arbitrárny, či boli právne názory, o ktoré sa opieral namietaný rozsudok krajského súdu, z ústavného hľadiska ospravedlniteľné a udržateľné a či ním v dôsledku toho mohlo dôjsť k namietanému porušeniu základných práv sťažovateľa.

Za toho dôvodu ústavný súd preskúmal namietaný rozsudok krajského súdu, ktorého kópiu sťažovateľ pripojil k sťažnosti. V odôvodnení namietaného rozsudku krajského súdu sa okrem iného uvádza:

„Z okolností uvádzaných v žalobe je zrejmé a nepochybné, že žalobca sa domáha náhrady škody spôsobenej mu rozhodnutím o väzbe zo dňa 3. 2. 2000... Otázkou zodpovednosti a náhrady takejto škody upravuje vyššie citovaný zákon č. 58/1969 Zb., ktorý pokiaľ neustanovuje inak, spravujú sa právne vzťahy v ňom upravené Občianskym zákonníkom. Úprava náhrady škody podľa tohto zákona je teda zhodná s úpravou obsiahnutou v Občianskom zákonníku ako na to súd prvého stupňa správne poukázal a uzavrel, že v rámci náhrady škody podľa príslušných ustanovení zákona č. 58/1969 Zb., a to ani za použitia ustanovení OZ o náhrade škody, na ktoré tento zákon odkazuje, nie je možné priznať náhradu nemajetkovej ujmy, pretože v tomto smere chýba zákonná úprava... Poškodenému sa teda má hrať skutočná škoda (zmenšenie majetku poškodeného), a to spravidla v peniazoch, príp. ušlý zisk...“

Na správnosti záverov súdu prvého stupňa, že žalobca uplatňuje nárok na náhradu škody podľa zákona č. 58/1969 Zb. nič nemení ani tá okolnosť, že v priebehu konania žalobca uviedol, že sa predmetnou žalobou domáha aj ochrany svojej osobnosti a v rámci toho priznania nemajetkovej ujmy v peniazoch... Ustanovenia § 11 a nasl. OZ poskytujú totiž fyzickej osobe právo na ochranu jej osobnosti, kam možno zaradiť aj právo na ochranu osobnej slobody, pred takým neoprávneným zásahom, ktorý je spôsobilý vyvolať ohrozenie alebo narušenie zákonom chránených práv osobnosti fyzickej osoby.... Nevyhnutným predpokladom poskytnutia tejto ochrany je však to, aby tento zásah bol totiž neoprávnený. V prejednávacom prípade však o neoprávnený zásah nejde. Žalobca bol vzatý do väzby v súlade s príslušnými ustanoveniami Trestného poriadku... Jeho väzba bola teda vykonávaná na základe zákona a v súlade s platným právom Slovenskej republiky. Všetky medzinárodné dokumenty, na ktoré sa žalobca odvoláva s takýmto pozbavením osobnej slobody občana pre účely trestného stíhania osôb dôvodne podozrivých zo spáchania trestného činu rátajú a nepovažujú ho za neoprávnený zásah do práva na slobodu zakladajúcej dotknutej osobe nárok na odškodnenie... Vymáhateľné právo na náhradu priznáva len tomu, kto sa stal obeťou nezákonného zatknutia alebo väzby.

Väzba žalobcu v súvislosti s jeho trestným stíhaním v konaní sp. zn. 1 Tp 5/00 bola v danom štádiu trestného konania pre potreby trestného stíhania nevyhnutná... Väzba žalobcu teda nebola neoprávnená ani nezákonná. Ako však ukázali výsledky trestného konania, bola nespravodlivá...

Vzhľadom na výsledky trestného konania sp. zn. 2 T 55/00 žalobca bol teda vo väzbe nevinne a nespravodlivo. Za túto nespravodlivosť mu zákon č. 58/1969 Zb. umožňuje domáhať sa náhrady škody tak, ako je vyššie uvedené. Väzba však nebola neoprávnená ani nezákonná, preto sa žalobca len ztoho dôvodu, že vôbec vo väzbe bol, nemôže úspešne domáhať ochrany svojej osobnosti.

Keďže náš právny poriadok.... nepozná náhradu škody za rozhodnutie o väzbe vo forme nemajetkovej ujmy, nebolo možné žalobe o náhradu tejto nemajetkovej ujmy vyhovieť.“.

Ústavný súd konštatoval, že oprávnením a úlohou krajského súdu pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa bolo nepochybne interpretovať obsah príslušných ustanovení zákona

č. 58/1969 Zb., Občianskeho zákonníka i dotknutých medzinárodných zmlúv. Z citovaného vyplýva, že sa krajský súd s touto úlohou vypořiadal, t. j. jeho závery neboli ani neodôvodnené, ani arbitrárne, a preto z ústavného hľadiska ospravedlniteľné a udržateľné. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že súčasťou základného práva (ako už ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti vyslovil - napr. II. ÚS 3/97) nie je právo rozhodnúť podľa želania účastníka namietaného konania.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej rozsudok (postup) krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2004